

Hanna Holopainen vihr ym.

Kirjallinen kysymys luontoarvojen turvaamisesta vihreän siirtymän hankkeissa

Eduskunnan puhemiehelle

Vihreä siirtymä on avain ilmastomuutoksen torjumiseen ja päästöjen vähentämiseen. Se perustuu pitkälti yhteiskunnan sähköistymiseen, mikä tarkoittaa myös akkujen lisääntyvää kysyntää ja akkuteollisuuden merkittävää kasvua. Akkumateriaalitehtaiden päästöjen ympäristövaikutusten arviointiin ei kuitenkaan aina ole riittävää osaamista lupaprosessissa. Vihreä siirtymä on välttämätön, mutta sen toteuttamisessa on varmistettava ympäristönsuojelun korkea taso.

Akkuteollisuuden merkittävimmät ympäristöongelmat liittyvät prekursoritehtaan prosessista aiheutuviin sulfaattipäästöihin. Poikkeuksellisen konsentroituun sulfaattiseos painuu meren pohjalle aiheuttaen kerrostumista, happikatoa, fosforin vapautumista ja rehevöitymistä sekä myrkyllisten rikkivedyn ja metyylielohopean muodostumista. Purkuvesien sisältämät muut aineet, kuten natrium, ammoniumtyppi, alumiini, nikkeli ja koboltti, sekä jäteveden korkea lämpötila lisäävät edelleen meriluontoon kohdistuvia riskejä. Itämeri kärsii jo tällä hetkellä merkittävästä hapen puutteesta. Tekniikka jätevesipäästöjen käsittelyyn ja kierrättämiseen on olemassa. Yrityksillä on myös velvollisuus puhdistaa jätevetensä. Prekursorituotantoa hyödyntäviä akkumateriaalitehtaita on rakennettu tai suunniteltu Harjavaltaan, Haminaan ja Kokkolaan.

Murtovedessä kalat ja muu luonto ovat sopeutuneet nykyiseen sulfaattipitoisuuteen (n. 200—400 mg/l). Julkisuudessa olleen CNGR Finland Oy:n Haminaan suunnitteleman akkumateriaalitehtaan jäteveden sulfaattipitoisuus on 61 800 mg/l eli yli 200-kertainen. Teollisuusjätevesien sulfaattipäästörajat vaihtelevat eri maissa tavallisesti välillä 250—1 000 mg/l. CNGR Finland Oy:n tekemästä ympäristölupahakemuksesta käy ilmi, että Haminaan suunnitteilla olevan akkumateriaalitehtaan tuotannon jätteistä jopa 99,7 prosenttia halutaan laskea käsittelemättä Itämereen. Sulfaattijätettä Haminan tehtaan tuotannosta syntyisi noin 100 000 tonnia vuodessa ja Kokkolan tehtaan tuotannosta noin 150 000 tonnia vuodessa. Suomen Malminjalostus Oy omistaa CNGR Finland Oy:stä 40 prosenttia.

Akkumateriaalien valmistuksessa syntyvä sulfaattijäte on myös mahdollista kierrättää. Esimerkiksi Ruotsissa toimiva akkumateriaalitehdas Northvolt ei päästä akkukemikaalien valmistuksessa syntyvää sulfaattia vesistöön. Yhtiö kiteyttää prosessijätevedestä sulfaatin ja toimittaa sen raaka-aineeksi ruotsalaiselle lannoitevalmistajalle (Cinis Fertilizer). BASF Battery Materials Finland Oy rakentaa nyt kiteyttämön Harjavallan tehtaalle, mutta vasta kielteisen ympäristölupapäätöksen jälkeen. Akkumateriaalitehtaiden jätevedet tulee käsitellä tutkittuun tietoon pohjautuen ja kierrättää eikä laskea suoraan Itämereen. Tekniikka sulfaatin talteenottoon on jo olemassa.

Kirjallinen kysymys KK 139/2023 vp

Suomessa on todistettu monia ympäristövahinkoja: Talvivaarassa kaivoksen sulfaattivesiä laskettiin vesistöön, mikä aiheutti vesistöjen pilaantumisen, terveysriskejä ihmisille ja kalakuolemia. Sulfaattia ja mustaa liejua on vaikea poistaa vesistöstä, ja saastuneet vesistöt ovat käytännössä pilaalla ikuisesti. Kokemäenjoella miljoonia simpukoita kuoli, kun Norilsk Nickelin tehtaalta valui kesällä 2014 noin 66 tonnia nikkeliä jokeen.

Vihreällä siirtymällä tarkoitetaan siirtymää kohti ekologisesti kestävää taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen vaan nojaa vähähiilisiin sekä kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin. Ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtääviä teknologioita tulee vauhdittaa, mutta hankkeiden ympäristö- ja luontovaikutukset tulee arvioida huolella. Ravinteiden ja materiaalien kierrättäminen on ratkaisevassa asemassa, jotta vihreä siirtymä toteutetaan luontoarvot huomioiden.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä varmistaakseen ympäristönsuojelun korkean tason ja parhaan käytettävissä olevan tekniikan hyödyntämisen vihreän siirtymän hankkeissa, kuten akku-materiaalitehtaiden jätevesien asianmukaisen kierrätyksen tai puhdistuksen ennen niiden ohjaamista vesistöihin?

Helsingissä 11.10.2023

Hanna Holopainen vihr
Hanna Kosonen kesk